

מראה מקומות, שיעור מאת הג"ר יהודה לנדי שליט"א

Wanderings of the Jewish People in the Sinai Desert

שבועות תשס"ד - בענין מסעות בני ישראל במדבר

מדבר פארן

1.1

שמות פרק ט"ו כ"ב

ויסע משה את-ישראל מים-סוף ויצאו אל-מדבר-שור וילכו שלשת-ימים במדבר ולא-מצאו מים.

1.2

בראשית פרק ט"ז ז'

וימצאה מלאך ה' על-עין המים במדבר על-העין בדרך שור.

1.3

שבת פט.

והיינו דאמר ר' יוסי בר' חנינא ה' שמות יש לו מדבר צין שנצטוו ישראל עליו מדבר קדש שנתקדשו ישראל עליו מדבר קדמות שנתנה קדומה עליו מדבר פארן שפרו ורבו עליה ישראל מדבר סיני שירדה שנהא לעכו"ם עליו ומה שמו חורב שמו ופליגא דר' אבהו דא"ר אבהו הר סיני שמו ולמה נקרא הר חורב שירדה חורבה לעכו"ם עליו.

1.4

תוספות ב"ק לח.

מפארן הופיע ממונן לישראל. פי' הקונטרס שסיבב והחזיר התורה בכל האומות ולא קבלוה משמע שר"ל דבפארן נגלה לאומות וכן משמע בתרגום ירושלמי דמתרגם מטורא דגבלא אתגלי לבני ישמעאל ופארן ארץ ישמעאל היא כדכתיב בהגר ותשב במדבר פארן ובריש מסכת ע"ז (דף ב : ושם) אית דגרסי מאי בעי בשעיר מאי בעי בפארן וקשה דבשבת פי' ר"ע (ד' פט.) משמע דפארן הוא סיני דקחשיב ה' שמות שנקרא לו מדבר צין מדבר קדש מדבר פארן מדבר סיני מדבר קדמות ונראה דמדבר סינה מדבר גדול ומצד אחד נקרא סיני ומצד אחר נקרא פארן וכל חמשה שמות דקחשיב במסכת שבת חמשה חלקים היו בו שכל אחד שמו נקרא כן ואע"ג דקדריש התם לכל השמות אין להקפיד על זה ובאותו צד ששמו פארן נגלה לבני ישמעאל.

קריעת ים סוף

2.1

שמות פרק י"ג

י"ז ויהי בשלח פרעה את-העם ולא-נחם אלוקים דרך ארץ פלשתים כי קרוב הוא כי אמר אלוקים פן-ינחם העם בראתם מלחמה ושבו מצרימה : י"ח ויסב אלוקים את-העם דרך המדבר ים-סוף וחמשים עלו בני-ישראל מארץ מצרים.

2.2

ערכין טו.

כשם שאנו עולין מצד זה כך מצרים עולין מצד אחר. יש לתמוה איך היו ישראל באותו הדור כ"כ מקטני אמנה שסברו שכך יעשה הקב"ה נסים למצריים להעבירם מארצם לא"י ואומר ר' בשם אביו רבי שמואל שישראל לא עברו הים לרחבו מצד זה לזה שא"כ היו ממהרים ללכת אל א"י אלא רצועה אחת עברו בים לאורך הים עד שפנו למדבר לצד אחד כי לא היו יכולין ללכת מכל צד אם לא יעברו הים ומצרים היו להם מימינם ומשמאלם לכך עברו הים רצועה אחת עד שפנו למדבר מצד אחד וזה כשם שאנו עולין מצד זה ובאנו למדבר כך מצרים עולין מצד אחר מן המדבר וירדפו אחרינו וישגו כי סבורים שלא יעברו המצריים בים אלא יבאו מצד אחר ובהכי ניחא הא דכתיב (במדבר לג) ויסעו ממרה וגו' ויחנו על ים סוף ואם עברו רוחב הים עד עבר הים מצד אחר היאך פגעו עוד בים וכי חזרו לאחוריהם אלא ש"מ לאחר שנסעו באורך הים ויצאו כמו כן לאורך הים לדרום מצרים שמצרים כמו

כן לרוח דרומית של א"י קרוב לסוף דרומית לצד מערב ונילוס מפסיק בין מצרים ובין א"י והים מצד דרומית של ארץ מצרים ממזרח למערב ונסעו לחוף הים מצפון הים שהוא דרומית של מצרים ואח"כ יצאו לאחר שהלכו כחצי גורן עגולה ויצאו בצד צפוני שלהם שהיא דרומית של ארץ אדום ומזרחית של ארץ מצרים ואח"כ הלכו קצת ימים עד מרה ואח"כ היו עדיין אצל הים וכשהוצרכו ליכנס לא"י לא הוצרכו לעבור הים אלא סיבבו ארץ אדום וארץ מואב שהוא בדרומית של א"י ומזרחית של ארץ מצרים.

הדרך מהר סיני לארץ ישראל

3.1

דברים פרק א' ב'

אחד עשר יום מחרב דרך הר-שעיר עד קדש ברנע.

3.2

מלכים א' פרק י"ט

ג וירא ויקם וילך אל-נפשו ויבא באר שבע אשר ליהודה וינח את-נערו שם : ד והוא-הלך במדבר דרך יום ויבא וישב תחת רתם (אחת) [אחד] וישאל את-נפשו למות ויאמר רב עתה ה' קח נפשי כי לא-טוב אנכי מאבתי : ה וישכב וישן תחת רתם אחד והנה-זה מלאך נגע בו ויאמר לו קום אכול : ו ויבט והנה מראשתיו עגת רצפים וצפחת מים ויאכל וישת וישב וישכב : ז וישב- מלאך ה' שנית ויגע-בו ויאמר קום אכל כי רב ממך הדרך : ח ויקם ויאכל וישתה וילך בכח האכילה ההיא ארבעים יום וארבעים לילה עד הר האלוקים חרב : ט ויבא- שם אל-המערה וילן שם והנה דבר-ה' אליו ויאמר לו מה-לך פה אליהו.

3.3

ספרי דברים פיסקא ב

אחד עשר יום מחורב דרך הר שעיר עד קדש ברנע וכי מהלך י"א יום לקברות התאוה ומקברות התאוה לחצרות והרי אינו (מהלך אלא) [אלא מהלך] שלשה ימים שנאמר ויסעו מהר ה' דרך שלשת ימים (במדבר י') ר' יהודה אומר וכי לשלשה ימים הלכו ישראל מהלך י"א מסעות והלא אינו (מהלך אלא) [אלא מהלך] מ' יום כענין שנאמר באליהו ויקם ויאכל וישתה וילך בכח האכילה ההיא ארבעים יום ומ' לילה (מלכים א' י"ט) (אחר שאמר אי אפשר חזור לך לענין הראשון ד"א י"א יום מחורב) אלו זכו ישראל ל"א יום היו נכנסים לארץ אלא מתוך שקלקלו מעשיהם גילגל המקום עליהם מ' שנה.

כתב אשורית

4.1

מגילה ב:

ועוד האמר רב חסדא מ"ם וסמ"ך שבלוחות בנס היו עומדין.

4.2

ירושלמי מגילה פ"א הלכה ט'

ולמה נקרא שמו אשורי שהוא מאושר בכתבו אמר רבי לוי על שם שעלה בידם מאשור תני רבי יוסי אומר ראוי היה עזרא שתינתן תורה על ידו אלא שקדמו דור משה אע"פ שלא ניתנה התורה על ידו אף הוא ניתן כתב ולשון על ידו) (עזרא ד) וכתב הנשתוון כתוב ארמית ומתורגם ארמית) דניאל ה) ולא כהלין כתבא למיקרי מלמד שבו ביום ניתן ר"נ אומר ברעץ ניתנה התורה ואתייהא כר' יוסה רבי אומר אשורית ניתנה התורה וכשחטאו נהפך להן לרעץ וכשזכו בימי עזרא נהפך להן אשורית) (זכריה ט) גם היום מגיד משנה אשיב לך) (דברים יז) וכתב לו את משנה התורה הזאת על ספר כתב שהוא עשוי להשתנות תני רבי שמעון בן אלעזר אומר משום רבי אלעזר בן פרטא שאמר משום רבי לעזר המודעי כתב אשורי ניתנה התורה ומה טעמא) (שמות כז) ווי העמודים שיהו וויים של תורה דומים עמודים אמר רבי לוי מאן דאמר לרעץ ניתנה התורה עי"ן מעשה ניסים מאן דאמר אשורי ניתנה התורה סמ"ך מעשה ניסים.

הר סיני וארץ מדין

5.1

שמות פרק ג'

א ומשה היה רעה את-צאן יתרו חתנו כהן מדין וינהג את-הצאן אחר המדבר ויבא אל-הר האלוקים חרבה : ... יא ויאמר משה אל-האלוקים מי אנכי כי אלך אל-פרעה וכי אוציא את-בני ישראל ממצרים :

יב ויאמר כי-אהיה עמך וזה-לך האות כי אנכי שלחתיך בהוציאך את-העם ממצרים תעבדון את-האלוקים על ההר הזה.

הר סיני

6.1

ב"ב עד.

א"ל תא אחוי לך הר סיני אזלי חזאי דהדרא ליה עקר בא וקיימא כי חמרי חוורתי שמעתי בת קול שאומרת אוי לי שנשבעתי ועכשיו שנשבעתי מי מפר לי כי אתאי לקמיה דרבנן אמרו לי כל אבא חמרא כל בר בר חנה סיכסא היה לך לומר מופר לך והוא סבר דלמא שבועתא דמבול הוא ורבנן אי"כ אוי לי למה א"ל.

6.2

מגילה כט.

תניא ר"א הקפר אומר עתידין בתי כנסיות ובתי מדרשות שבבבל שיקבעו בא"י שנאמר כי כתבור בהרים וככרמל ביים יבא והלא דברים ק"ו ומה תבור וכרמל שלא באו אלא לפי שעה ללמוד תורה נקבעים בארץ ישראל בתי כנסיות ובתי מדרשות שקורין ומרביצין בהן תורה עאכ"ו דרש בר קפרא מאי דכתיב למה תרצדון הרים גבנונים יצתה בת קול ואמרה להם למה תרצו דין עם סיני כולכם בעלי מומים אתם אצל סיני כתיב הכא גבנונים וכתוב התם או גבן או דק אמר רב אשי ש"מ האי מאן דיהיר בעל מום הוא.

6.3

Antiquities of the Jews (Josephus Flavius), book 3, chapter 5

Moses called the multitude together, and told them that he was going from them unto mount Sinai to converse with God; to receive from him, and to bring back with him, a certain oracle; but he enjoined them to pitch their tents near the mountain, and prefer the habitation that was nearest to God, before one more remote. When he had said this, he ascended up to Mount Sinai, **which is the highest of all the mountains that are in that country** and is not only very difficult to be ascended by men, on account of its vast altitude, but because of the sharpness of its precipices also; nay, indeed, it cannot be looked at without pain of the eyes: and besides this, it was terrible and inaccessible, on account of the rumor that passed about, that God dwelt there.